

Як і Пірс, У.Еко стверджує, що достатньо щоб одна частина природної мови використовувалася як штерпретант іншої частини мови: «метамова інтерпретації нічим не відрізняється від мови-об'єкта, ... це частина тієї самої мови, і в цьому сенсі інтерпретація виступає функцією будь-якої мови, що намагається говорити про саму себе». [3, с.60] Але чи здатні ми зафіксувати такий момент, коли інтерпретація залишається сама собою, не перетворюючись при цьому на «неправильну інтерпретацію» (misinterpretation). Чи не є будь-яка інтерпретація у своїй вихідній інтенції інтерпретування відмінною інтерпретацією?

Для з'ясування У.Еко пропонує застосувати тезу про те, що будь-яка інтерпретація – це відмінна інтерпретація. Ситуація розкладається наступним чином: ми маємо два тексти А і В, а також текст С, що є відмінною інтерпретацією. Пересічному читачеві Х пропонуємо прочитати всі три тексти і ставимо йому запитання: «Відмінною інтерпретацією якого тексту виступає С – тексту А чи тексту В?» Читач Х має вирішити дилему: С є відмінною інтерпретацією А чи В. Але чи в змозі ми оцінити першу відповідь С як правильну, а другу як неправильну? Відмовившись від думки, що текст певним чином задає певне поле своїх можливих інтерпретацій, ми змушені визнати, що текст, як пише У.Еко «обирає свої власні misinterpretation», оскільки для того, щоби підтвердити чи спростувати міркування читача Х, нам доведеться використовувати початковий текст А як той єдиний параметр, що дозволив би визнати, який з текстів є його власною відмінною інтерпретацією, а який – інтерпретацією іншого тексту. Уникнути подібного проникнення метамови можна лише визнавши правильними обидві відповіді Х. Однак тоді С перетворюється на абсолютно незалежний текст, адже бути відмінною інтерпретацією А, В ще не означає бути відмінною інтерпретацією взагалі. Виходячи з цього У.Еко підкреслює, що єдиною привілейованою інтерпретацією слід вважати сам текст, законам створеного текстом світу рівною мірою « мають підпорядковуватися дійові особи», [2,с.440] що мешкають у цьому світі, автор та ті читачі, які інтерпретують текст.

Застосоване У.Еко поняття «світ тексту» змушує по-новому сприймати проблему інтертекстуальності. Ми маємо справу з феноменом відкрито-остаточної інтерпретації і У.Еко вводить поняття «інтертекстуальних обмежень», тобто тих процедур, які не лише задають напрями інтерпретацій, а й авторизують її. Ці питання не є виключно семіотичними. Ми тут піднімаємо такі фундаментальні проблеми як: що означає вислів «дещо зрозуміти», чим є і що означають тексти, що слід розуміти під терміном «читач», яка природа знака, чим є співвідношення пізнаючий-пізнаний і чим можна його ототожнити з відношенням інтерпретатор-інтерпретоване? І зрозуміло, що у У.Еко в одній площині взаємодіють структуралізм і герменевтика, деструкція і прагматизм, йому вдається розгорнути межі відкритих текстів, представити їх в якості єдиної проекції взаємодії герменевтичних та семіотичних структур.

У.Еко проводить чітке розрізнення між трьома поняттями: «права автора», «права інтерпретаторів», «права текстів». І особливе значення вкладає в поняття «права тексту», в «силу дивовижного Мистецтва Письма», і читач повинен стати якщо не господарем, то принаймі вільним помічником семіозису, стати вільним мандрівником, відчутти «непідкорюваність та неприсвоюваність» фраз. Ця спроба мислителя ввести в коло обговорення питання про «право тексту» дозволяє нам увійти в сферу принципового для майбутньої філософії обговорення можливостей філософування як такого. «Подорож крізь письмо» веде до трансформації літературного дискурсу у філософський. І звичайно, потребує глибокого осмислення теза про те, що література стає головною темою філософії і моделлю віднайденого типу істини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Еко Умберто. Роль читача: Дослідження з семіотики текстів: Зб. есе / Мар'яна Гірняк (пер.з англ.). – Л. : Літопис, 2004. – 383с.
2. Еко Умберто. Ім'я рози: Роман / Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України / Мар'яна Прокопович (пер.з італ.). – Х. : Фоліо, 2006. – 576с
3. Еко Умберто Межі інтерпретації. – М.: 1990. – 402с.

Обозний В.В.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЄДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ТУРИСТСЬКИХ КАДРІВ

Рассматриваются научно-педагогические основы совместной подготовки педагогических и туристических кадров, в частности путем процедуры стандартизации.

Відсутність професійно підготовлених кадрів значною мірою перешкоджає та уповільнює розвиток туристської галузі в Україні. Вищі навчальні заклади щорічно випускають значну кількість фахівців для сфери туризму, проте рівень їх підготовки не відповідає вимогам сучасного туристського бізнесу. Як результат, значна частина випускників працює не за обраною спеціальністю або виконує роботу, яка не вимагає вищої освіти взагалі; переважна більшість випускників не може реалізувати свій потенціал та побудувати кар'єру професійного зростання; практично не здійснюється підготовка фахівців, які здатні моделювати туристський бізнес на конкретній території; мізерна частка випускників, які започаткували власний бізнес, створили нові місця і успішно працюють.

Особливо актуальною виглядає проблема підготовки туристських кадрів для становлення та розвитку туристської індустрії у сільських і гірських регіонах. При цьому слід враховувати, що створення в сільському туризмі туристичного продукту на основі використання історично усталених регіонально-місцевих форм життєдіяльності населення та відповідних систем туристичної гостинності є процесом досить тривалим.

Ефективним важелем у вирішенні цієї проблеми повинні стати освітні заклади. Використання шкільної туристсько-краєзнавчої діяльності як чинника перспективного соціально-економічного розвитку українського села безперечно буде мати підтримку населення, підприємців та місцевого керівництва. Становлення та розвиток туризму у сільській місцевості буде сприяти появі не тільки нової туристично-орієнтованої сфери професійної діяльності, але й супроводжуватиметься створенням нових

робочих місць, зокрема і для випускників сільських шкіл, професійно зорієнтованих в умовах шкільної туристсько-краєзнавчої роботи на діяльність у сфері туристичного бізнесу. До того ж, цілком природно, коли вчителі в сільській місцевості, маючи відповідну туристську підготовку, паралельно з педагогічною діяльністю, будуть спрямовувати свої зусилля на становлення та розвиток різних напрямів місцевого туризму. З цих позицій ефективним напрямом виглядає поєднана підготовка педагогічних та туристських кадрів, зокрема: „вчитель географії / організатор підприємницького туризму“, „вчитель іноземної мови / організатор екскурсійного туризму“, „вчитель біології / організатор спортивно-оздоровчого туризму“ і т.д.).

Розробляючи цю проблему, науково-дослідна лабораторія туризму та краєзнавства виходить з того, що науково-освітня культура, відіграючи роль стратегічного чинника, повинна забезпечувати узгоджений характер взаємин суспільства і природи на нових парадигмальних засадах. У вищій освіті складовою таких засад є компетентнісний підхід, в якому системоутворюючим ядром виступає процедура стандартизації за різними напрямками підготовки фахівців. З метою вирішення означеної проблеми в НПУ імені М.П.Драгоманова науково-дослідна лабораторія туризму та краєзнавства повинна виконати наступне:

- опрацювати теоретико-методологічні засади розробки стандарту поєднаної підготовки педагогічних та туристських кадрів, зокрема: вивчити історію стандартизації вищої освіти та обґрунтувати принципи формування галузевого стандарту педагогічно-туристичної рівневої освіти;

- розглянути місце педагогічно-туристичної освіти в регіональному соціокультурному середовищі, зокрема: в системі суспільних зв'язків; в туризмі і культурі; як складову національної системи освіти;

- вивчити досвід стандартизації галузевої освіти, зокрема генезис європейських програм підготовки вчителів та фахівців для сфери туризму; сучасні системи рівневої професійної підготовки фахівців;

- розробити концептуальні засади розробки стандарту педагогічно-туристичної освіти за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями, зокрема: модель підготовки вчителя-предметника з основами туристичного підприємництва; якісні показники стандартизації професійної педагогічно-туристичної освіти; особливості розроблення освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки вчителя-предметника з основами туристичного підприємництва;

- розробити науково-методичні засади реалізації у навчальному процесі стандарту поєднаної підготовки педагогічних та туристських кадрів, зокрема: визначити оптимальні форми і методи запровадження нового змісту підготовки цієї категорії фахівців, особливості забезпечення теоретичної підготовки фахівців цього освітньо-кваліфікаційного рівня; методику реалізації практичного компонента на конкретних територіях, зокрема в ННЦ «Синевир»;

- організувати експериментальне дослідження якості поєднаної підготовки вчителя-предметника з основами туристичного підприємництва на основі розробленого стандарту вищої освіти, зокрема: розробити методику розроблення якісних показників підготовки фахівців; дослідити якість підготовки фахівців на формувальному етапі експерименту; розробити рекомендації щодо моніторингу якості підготовки цієї категорії фахівців.

Науково-дослідною лабораторією туризму та краєзнавства розроблено

відповідний проект щодо організації в Науково-навчальному центрі «Синевир» практичної підготовки педагогічних та туристських кадрів. Реалізація проекту: передбачає розробку організаційно-методичної системи підготовки фахівців, які здатні шкільну туристично-краєзнавчу діяльність спрямовувати на формування національно орієнтованого туристичного продукту конкретної місцевості та відповідних систем туристичної гостинності; забезпечуватиме пізнання, збереження і постійне відновлення культурно-духовної спадщини регіонального соціуму.

Поєднана підготовка педагогічних і туристських кадрів сприятиме вирішенню проблеми (яка є актуальною не тільки для Міжгірського району, але й для будь-якого регіону України) формування національно орієнтованого туристичного продукту та відповідних форм гостинності на основі використання історично усталених регіонально-місцевих форм життєдіяльності населення, зокрема елементів побутово-матеріальної культури та звичаєво-святкової обрядовості. Охоплюючи різні ділянки родинно-суспільного життя, ці найміцніші елементи виступають важливим чинником навчання й виховання, розвитку особистості й оздоровлення суспільства. Їх використання сприятиме пошуку нестандартних форм, спрямованих на залучення підростаючого покоління до культурно-трудового досвіду свого народу, використання і створення матеріальних і духовних цінностей.

Багаторічна діяльність шкільних та студентських колективів, зорієнтована на туристський бізнес, сприятиме не тільки формуванню туристичного продукту конкретної місцевості та відповідних форм туристичної гостинності, але й одержанню учнями та студентами необхідних навичок професійного спрямування. Процес започаткування конкретних робочих місць у туристському бізнесі буде здійснюватися у процесі формування відповідного туристичного продукту (різноманітних краєзнавчо-туристських заходів, організації туристських турів в умовах проведення народних дійств і народних сьят (різдвяного, пасхального, купальського тощо), використання екскурсійно-пізнавальних та спортивно-оздоровчих маршрутів тощо.

Результати науково-дослідної роботи будуть запропоновані Міністерству освіти і науки України та державній службі туризму і курортів з метою практичного використання. Розробка теоретично і експериментально обґрунтованої моделі організації поєднаної професійної підготовки педагогічних та туристських кадрів на основі науково-навчальних центрів педагогічних вищих навчальних закладів дозволить з позиції особистісно-орієнтованого підходу створювати зразки організаційно-методичних систем, оволодівши технологіями яких майбутні педагоги-менеджери туризму зможуть трансформувати набуті та розробляти власні підходи щодо спрямування шкільної та позашкільної туристсько-краєзнавчої роботи на становлення та розвиток регіонального туристичного бізнесу. Таким чином, поєднана підготовка педагогічних і туристських кадрів на основі організації науково-навчального центру педагогічного вищого навчального закладу сприятиме появі конкурентоспроможних фахівців, як знайдуть своє місце на ринку освітньо-туристичних послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авершин В. Стандартизація образования на региональном уровне / В. Авершин, П. Гагаев // Педагогика. — 1998. — № 4. — С. 125–126.

2. Волкова Н. И. О внедрении стандартизации в учебный процесс: [опыты Целиногр. тех-ма ж.-д. трансп.] / Н. И. Волкова // *Стандарты и качество*. — 1989. — № 9. — С. 97–99
3. Гончаренко С. У. *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика*. — Хмельницький : ТУП, 2002. — 334 с.
4. Лобанов А. А. Государственные образовательные стандарты второго поколения и задачи вуза по формированию основных образовательных программ / А. А. Лобанов // *Вестник Владимир. пед. ун-та*. — 2001. — Вып. 6. — С. 113–119.
5. Симак А. Д. *Стандарты профессионально-технического образования Украины*— К. : Науковий світ, 2000. — 60с.
6. Фоменко Н.А. *Стандартизація туристської освіти: теорія, методика*. – К.: Вища школа, 2011. – 287 с.

Остапенко М.А.

ВИМІРИ ПОЛІТИЧНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ

В статтю пропонується аналіз зв'язаних з політичним плюралізмом понять як основних показателів його аналізу. В частині, укладається увага поняттям толерантності і політичної стабільності / нестабільності.

Ключевые слова: політичний плюралізм, толерантність, нетолерантність, політична стабільність, політична нестабільність.

Політичний плюралізм як об'єктивне явище, корелює з іншими, збагачуючи свою суть, так і наповнюючи її новим змістом. Найбільш споріднені з ним можна згрупувати відповідно до того, яку грань політичного плюралізму вони розкривають. На нашу думку, це розподіл наступний: інтерес, ідеологія, толерантність (культурологічні індикатори плюралізму); група, партія, партійна система (інституційні індикатори); конкуренція, діалог, партнерство, протистояння, боротьба (процесуальні індикатори); інтеграція/дезінтеграція; стабільність/нестабільність (індикатори результативності). Проаналізуємо зв'язок між деякими з них.

Процес взаємодії між соціальними і політичними силами, інтересами і потребами будується на основі діалогу, а діалог, у свою чергу, на компромісі, який є неможливим без вміння і бажання сторін розуміти і поважати точку зору один одного. Все це стосується такого поняття як толерантність.

У Декларації принципів толерантності записано: «Толерантність – це гармонія, єдність у багатоманітності» [1]. Подібне надає підстави стверджувати, що толерантність є одним з показників сформованості і вияву плюралізму. За таких обставин толерантність надає можливість існуванню і реалізації свободи вибору: без неї є неможливими ані вільна боротьба партій на виборах, ані свобода виборця підтримувати ті суспільно-політичні рухи, які відповідають його політичному вибору. Толерантність також здатна унормувувати відносини між різними соціально-політичними групами. Аналітики розглядають толерантність як основний елемент системи демократичних цінностей, вона є базовою цінністю відкритого суспільства.

Дослідження ускладнюється тим, що серед науковців немає єдності у розумінні цього феномена, є різні тлумачення, що дає підстави говорити про толерантність в різних вимірах і сферах прояву.

Російський дослідник В. Лекторський у статті «Про толерантність, плюралізм та критицизм» систематизує філософські погляди щодо ідеї толерантності у чотири концепції: «толерантність як індіферентність» (визнання основних моральних норм, основних правил політичного співжиття, які можуть бути переконливими та прийнятними для усіх, при цьому державні установи, громадська думка можуть бути байдужими до різноманітних поглядів та практик, які є неважливими на тлі основних проблем для суспільства); «толерантність як неможливість досягнення взаєморозуміння» (толерантність обмежує прояв терпимості повагою до іншого, якого неможливо зрозуміти і з яким неможливо взаємодіяти через несумісність поглядів); «толерантність як поблажливості» (у свідомості людини домінує становище власної культури, тому всі інші культури оцінюються як більш слабкі, які можна терпіти і одночасно зневажати); «толерантність як розширення власного досвіду і критичний діалог» (повага до іншої позиції, можливість змінювати позицію в результаті критичного діалогу) [2]. На наш погляд, остання є найбільш прийнятною для цивілізованого суспільства.

Д.Гібсон, як і більшість науковців, розглядаючи толерантність як елемент системи демократичних цінностей, запропонував концептуальну модель нетолерантності, яка визначає поведінку людини. Її основні компоненти:

- концепція «принципової нетолерантності», яка пов'язується з системою політичних та ідеологічних орієнтацій відносно демократичних інститутів та процесів, характеризується значним ступенем несприйняття демократичних змін та обережним ставленням до аргументації щодо тих чи інших демократичних символів (принципова нетерпимість);
- концепція «плюралістичної нетолерантності», яка означає нетерпимість до багатьох соціально-політичних груп, або «фокусована нетолерантність», що виявляється в нетерпимості до окремої групи (нетолерантність фокусується на певних групах);
- концепція «мажоритарної нетолерантності» – нетолерантність більшості щодо політичного опонента; індивідуальна нетолерантність підкріплюється переконанням, що вона представляє погляди значної частини соціуму;
- концепція «лідерської нетолерантності», яка передбачає концентрацію уваги на поглядах та цінностях представників політичної еліти [3]

Хоча толерантність у політиці швидше є віртуальним, бажаним станом, ніж реальним і попри те, що деякі форми реалізації толерантності не спрацюють у сучасному світі, вчені переконують не відмовлятися від неї, а напрацьовувати нові різновиди політики співжиття представників різних культур, націй, релігій рас на своїх теренах. Переважна більшість дослідників толерантності одностайні у тому, що саме ця цінність може і повинна стати певним нормативним медіатором, обов'язково присутнім у суспільстві.

Природа політичного плюралізму є такою, що з одного боку він сприяє вираженню різноманітних інтересів і поглядів, а з іншого метою його є – досягнення гармонії, узгодженості, рівноваги і в решті решт – суспільної і політичної стабільності. На перший погляд політичний плюралізм і політична стабільність – поняття, які здаються несумісними. Проте в реаліях демократії ці явища є взаємопов'язаними.